VE VŠEM SPOLEČNĚ

Původ materiálu
David Nečil, upraveno Martou Žídkovou, Lenkou Ridzoňovou (2012)
Pořadí v lekci
6

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk:

Kdo všechno patří do rodiny *(nejprve děti jmenují nejbližší, pak tam ale přibývají další, strýci, bratranci a sestřenice).* Takhle patříme ve sboru všichni k sobě, i když nejsme pokrevně příbuzní.

Nebo: představte si, že vás pozvou na hostinu. Ale u vašeho stolu není nic k jídlu, všechny dobré kousky jsou u druhého stolu. Tam se dávají do jídla, u našeho stolu jen čekáme. Jak byste se cítili?

b) pro starší věk:

Teofil: Slyšel jsem ten nový příběh o Ananiášovi a Safiře (větou převyprávět). To je přece hrozný příběh! To je teda pěkné, takhle si člověk může koupit přízeň u Boha, když odevzdá všechny peníze...

Lukáš: No víš, chtěl jsem připomenout to, co Ježíš vyprávěl o boháči a stodolách nebo o tom boháči a Lazarovi. Stane se tak snadno, že člověk myslí jen na svou rostoucí životní úroveň a nevšimne si člověka přímo u vlastních dveří, prohraje tak svůj život. Stává se to snadno právě některým věřícím, oni si myslí, že už mají všechno vyhrané a slova soudu ani náhodou nevztáhnou na sebe, jako by uvěřili jen proto, aby mohli soudit druhé. A tak jsem to sepsal...

2. Poznámky k textu a jeho katechetickému využití

– popis **jeruzalémského sboru** ve Sk 4,23-37 je velmi podobný popisu v předchozím oddílu: Sk 2,41-48. Opět se nejedná především o popis historické skutečnosti, ale o pozvání k události spásy (viz poznámky k předchozí úloze).

– **byli jednoho srdce a mysli** (4,32). "Jedno srdce“ koresponduje s Dt 6 (Slyš Izraeli...) - tedy bratři a sestry prvního sboru jsou „pravým Izraelem“, který miluje Pána Boha svého „z celého srdce svého, síly a mysli". Tématem je celostné nasazení pro Kristovu věc. **B*yli jedné mysli*** pak neznamená uniformitu, nevybočování z řady, stejnost (v epištolách je mnoho dokladů, jak si křesťané slouží vzájemně různými dary). Nejde ani o sjednocení se v opevnění vůči nepřátelskému okolí (xenofobie – strach ze všeho jiného a cizího). Je to **jednota v rozmanitosti, pramenící ze zkušenosti sjednocující Kristovy moci a jeho pokoje** (Fp 2,2, Ef 2,14). Už na začátku tedy zaznívá téma ekumenismu, jednoty Božího lidu.

– **požehnání** není vlastnictví, které si člověk užívá pro sebe, ale dává se dál (už k Abramovi zaznělo: staň se požehnáním).

– ***měli všechno společné***(v. 32) a **nikdo mezi nimi netrpěl nouzi** (v. 34) – opakuje se znovu, co bylo již v 2. kapitole. Sociální důsledek přijetí evangelia, víry byl v jeruzalémské církvi zřejmě silný. Pomoc potřebným byla spontánní, nešlo o plánované skutky. Sociální pomoci bylo jistě potřeba, mnozí Ježíšovi žáci přesídlili z Galileje do Jeruzaléma, kde neměli z čeho být živi. Svou roli mohl hrát i vzor praxe farizejských bratrstev, která pečovala o chudé, ale hlavně Ježíšova slova o majetku, bohatství a o výzvě hledat především Boží království a jeho spravedlnost.

– dělení se, solidarita byla důležitá pro pěstování **vědomí jednoty církve** (viz např. výzva ke sbírce pro Jeruzalém v 8. kap. 2. listu Korintským).

– ***Josef – Barnabáš****, levíta původem z Kypru* (v. 36-37) je jmenovitě zmíněn jako příklad toho, kdo svůj majetek dal ve prospěch potřebných. Zároveň vytváří jakýsi protipól jednání manželského páru v dalším oddílu (Ananiáš a Safira).

– příběh o **Ananiášovi a Safiře** (Sk 5,1-16), kteří prodali majetek, část výtěžku dali stranou a přišla na ně smrt jako trest, se jeví jako divný a těžko pochopitelný. Vyvolává řadu otázek: Proč by měli být potrestáni za to, že chtěli mít určitou rezervu? Copak je hříchem soukromé vlastnictví?

– nese rysy legendy. Odstrašující příklad má **varovat** před podobným jednáním. Oddíl končí slovy: *„A velká bázeň padla na celou církev i na všechny, kteří o tom slyšeli“* (v.16). Příběh je tedy vyprávěn proto, aby byla zdůrazněna **Boží svatost.**

– **poprvé** je ve Skutcích užito slovo **církev** – jako by znakem církve byla bázeň před Hospodinem.

– podstata selhání Ananiáše a Safiry není tedy pouze na morální rovině (i když jistě šlo o podvod). Jde tu o jednání, které **znesvěcuje svatost** toho, jehož jméno proroci nechtěli ani

vyslovovat, aby se tím neznesvětilo. V jednání Ananiáše a Safiry jde o jednání v protikladu k prosbě „posvěť se jméno tvé“ z modlitby Páně.

Zásah do oblasti Boží svatosti znamenal **smrt**. Ananiáš se Safirou si Hospodinovu svatost vůbec nepřipouští. Jejich konec nezpůsobili „přísní apoštolové“ jako andělé smrti, ale jejich jednání, které bezproblémově šlape po Boží svatosti.

Za starozákonní obdobu jednání Ananiáše a Safiry se považuje Akánova krádež (Joz 7), kde se Akán dopustí zpronevěry (vezme si po dobytí Jericha několik věcí, které jsou určeny buď ke klatbě nebo pouze Hospodinu). Je za svůj čin potrestán ukamenováním (všichni se podílejí na odmítnutí takového jednání).

– smrt Ananiáše a Safiry může korespondovat v souvislosti s celým Lukášovým dílem s podobenstvími, která **varují před spoléháním na majetek** (srv. Lk 12,13-21; Lk 16,19-31). Ananiáš se Safirou podobně jako postavy z podobenství spoléhají na majetek, když si nechávají pojištěná zadní vrátka. Tam i zde lze říci s jistotou pouze to, že přijde smrt. Ne jako trest. Spíše nesmysluplnost dalšího takového života.

3. FORMULACE TÉMATU

Opravdovost života ve víře. Spoléhání sena Pána Boha se promítá jak do vztahu k potřebným bližním, tak do vztahu ke Kristu / k Pánu Bohu. Víra se má odrážet v životě. Se vší náročností každodenního zápasu.

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

– „být jedné mysli, jednoho srdce“ – připomíná to různé totalitní systémy. Na opačné straně ovšem bývá vykřikování já, já, sobectví a neochota se dělit. Zásadní rozdíl je v tom, že totalitní systémy vesměs snímaly z lidí individuální odpovědnost. Zde však nejde o splynutí ve skupině či v davu: jednota je daná Kristem a individuální odpovědnost zůstává na každém z nás osobně. Takováto pozitivní jednota umožňovala nedělat rozdíly mezi lidmi, pomáhala překonávat palčivé a jakoby navždy dané protiklady jako otrok-pán. Umožňovala hledat nové cesty a způsoby soužití. Spolužití ve společenství, kam patří i ti, které by tam nikdo nečekal.

- Vedle toho stojí příběh o Ananiášovi a Safiře jako výrazné varování. Děti ví, co je lež, podvod, vymýšlení si. A že takové chování se Pánu Bohu rozhodně nelíbí. Dětem se dá dobře vysvětlit, že lež a krádež rozkládají společenství. Dá se pracovat s tématem pravdomluvnosti x

pokrytectví, opravdového odhodlání k dobrému životu x lidské selhání, příp. vyznání vin. Je důležité dát si pozor na to, aby v dětech nevznikl dojem, že Ananiáše a Safiru potrestali Petr a jeho bratří ze své vůle, sami. Petr a spol. nejsou přísní mágové, kteří trestají za podvod smrtí. Smrt přichází, protože podvodný život ve lži je život smutný, bez budoucnosti. A Pán Bůh ho prokoukne.

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro **mladší** školní věk

I. Motivace: Patříme k sobě, ať jsme malí nebo velcí, staří nebo mladí

II. Ježíš učí dělit se a sdílet

III. Bůh o nás ví všechno a má nás rád

IV. Je svatý, nechceme ho zarmoutit

b) pro **střední a starší** školní věk:

I. Motivace

II. Víra v Ježíše Krista lidi sjednocuje

III. To se projevuje činnou pomocí

IV. Pozitivní příklad (ochota se dělit – Barnabáš)

V. Negativní příklad (pokrytectví, sobectví)

VI. Hospodinova svatost

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA

Ananiáš a Safíra, Sk 5,1-16

Obrázek je tentokrát asi nejlepší zpracovávat přímo při vyprávění. Způsob bude záležet na věku dětí. Starší mohou pracovat samostatně – najít si příběh v bibli, přečíst ho a podle bible

doplnit text do bublin. Menším dětem můžete příběh vyprávět a ony si podle vyprávění text doplní. Nejmenším jej asi budete muset zjednodušit a diktovat.

Po vyprávění vyzvěte děti, aby se pokusily napsat odpověď na otázku v rámečku. Odpovědi si společně přečtěte a mluvte o tom, jaká odpověď je asi nejvýstižnější.

POMŮCKY:

– obrázek hladovějících, obrázek smetiště s vyházenými věcmi.

– na jeden stůl můžete nachystat občerstvení, na druhý nic, uvědomit si celou situaci a pak se rozdělit.

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš:

Ž 34,17 — Hospodinova tvář se však obrací proti pachatelům zla, vymýtí ze země každou památku po nich.

Písně: viz odkaz na píseň

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Osnova

1. Jak je to ve sboru

2. Dar Josefa

3. Ananiáš a Safira taky prodali pole

akce – tabulka čokolády

4. Ananiáš přináší dar

5. Pána Boha se nepodařilo obelhat

Vyprávění

Lidí, kteří uvěřili v Pána Ježíše, se schází stále víc, tráví společně hodně času. Mezi křesťany přicházejí lidé chudí i bohatí. Začínají žít jako jedna rodina. Křesťané prodávají svá pole a domy, peníze dávají apoštolům, aby je rozdělovali. Někteří prodají úplně všechno, někteří asi ne. Společenství křesťanů je rodinou, kde by nikdo neměl mít nouzi. Ve sboru máme sbírky, lidé přispívají různě - jak kdo může.

V tom jeruzalémském sboru byl jeden muž - Josef (dostal od apoštolů nové jméno Barnabáš). Byl původem z Kypru. Na Kypru měl ještě po předcích pole, které pronajímal. Josef se rozhodl, že toto pole prodá a dá všechny peníze novému sboru. Protože lidí bylo stále víc, převažovali ti chudí, tak občas jídla na společné večeře nebylo...

Josef přinesl hodně peněz a všichni mu byli vděční. Udělali hostinu, Josefovi poklepávali na rameno, že je to jeho zásluha...

Tohle se líbilo taky Ananiášovi a Safiře, kteří chodili do sboru. Měli pole a majetek, dávali do sbírek, ale tohle, jak lidé děkují Josefovi... to by taky chtěli zažít. A tak svoje pole prodali. Za 95 stříbrných.

Akce: dát dětem tabulku čokolády - jako nová - ale polovina jí bude chybět.

Ale - nějak se jim nechtělo dát úplně všechno. Vždyť přece nemusíme dát všechno na sbor... Nikdo přece neví, za kolik jsme to prodali. Co když se ten sbor rozpadne, co když se ukáže, že to křesťanství nemá budoucnost, co když se Pán Bůh nepostará... Musíme si přece jen trochu peněz nechat.

Ananiáš přinesl Petrovi váček s penězi. Čekal, že se bude Petr radovat, řekne všem, jací jsou Ananiáš a Safira skvělí lidé, udělá se hostina, kde oni budou sedět v čele.

Petr otevřel váček a spočítal peníze. 55 stříbrných. Ananiáš čeká slova díků, ale Petr je nějaký zamyšlený, dělají se mu na čele vrásky. Jako by nad něčím přemýšlel. Trochu se mu pohybují rty.

Pak říká smutně Ananiášovi: Tohle je všechno, co jste dostali?

Jistě.

Víš, Ananiáši, já bych to nepoznal, ale Duch svatý mi dal poznat, že to není všechno. Vy jste těch peněz dostali víc. To nelžeš jenom mně a sboru. Ty si myslíš, že se dá obelhat Pána Boha. Ale on to ví. A nelíbí se mu to.

Ananiáš chtěl něco odpovědět - ale už se nedovíme, co to bylo...

Najednou zemřel. Lidé ze sboru se vylekali - a odnesli ho.

Podobně to pak bylo se Safirou.

....

Všichni se divili. Padla na ně veliká bázeň. Jde tady o něco důležitého. S Pánem Bohem si nejde jen zahrávat. Nejde věřit jen trochu, nejde věřit Pánu Bohu a zároveň něčemu nebo někomu jinému.

Spolehnout se na Pána Boha úplně. Co to je?

Posvěť se jméno tvé... říkáme v modlitbě Páně.

Proč dáváme peníze na sbor? Je to potřeba - prakticky. Nekupujeme si lásku lidí ani Pána Boha.

Akce, náměty k rozhovoru:

- uprostřed už je hromádka peněz, co dali jiní... (kolem kostela); každé dítě dostane penízek - dává ho pak doprostřed a říká, komu by ho dal a na co, co by za něj koupil pro někoho

- za pár týdnů budou Vánoce, budeme dávat dárky - proč? Jak souvisí Vánoce s dárky? Dostali jsme už dávno jako dárek Pána Ježíše - vyjádření toho, že nás má Pán Bůh rád.

Nakonec je z toho hromada.... povídání o diakonii, sdílení s potřebnými

- vrátí se člověku nějak ty peníze?

- Co my teď ve sboru - jak je to s penězi? Sbírky... jak? na co?

- Máme něco od Pána Boha? Jak Pánu Bohu děkujeme? - modlitba, písně - napadne vás nějaká? (Díky za toto krásné ráno, Děkujem ti, Pane Bože;) i to, že dáme dárek člověku, je dávání Pánu Bohu

Pomůcky:

- peníze, třeba ve váčku (taky můžeme dětem dát nějaké peníze, které pak dají do kostelové sbírky)

- vykotlaná tabulka čokolády (která vypadá jako celá)

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

I. ZATČENÍ A PROPUŠTĚNÍ APOŠTOLŮ

Milý Teofile, dnes Ti budu psát i věci, které bych si radši nechal pro sebe. Ale slíbil jsem Ti, že budu psát všechno důležité, a tak nemůžu tohle vynechat.

Teofilos odložil Lukášův dopis, posunul si brýle na nose a poškrábal se za uchem. Takhle ještě nikdy Lukášovy zprávy nezačínaly. Naposledy byl podobně vážný, když vypravoval o Ježíšově smrti. Umřel snad někdo? Stalo se něco hrozného?

Psal jsem Ti o zatčení apoštolů Petra a Jana. Petr uzdravil toho chromého a pak všem řekl, že to není z jeho zázračné moci, ale díky Kristu, který ho uzdravil, protože byl Mesiáš. No to si dovedeš představit, jak museli být v synedriu naštvaní. Mysleli si, že s Ježíšem nadobro skoncovali, když ho nechali odsoudit a ukřižovat. Ale nic jim to nebylo platné. Ježíš vstal z mrtvých a to už nám nikdo nevezme. To je, jako když zapálíš suchou trávu na mezi – oheň se hned rozšíří na všechny strany. I kdyby zavřeli všechny apoštoly, lidi si to mezi sebou šuškají, a těch, kteří se z toho radují, je už na tisíce. Vzpomínáš na to, co říkal Ježíš? I kdyby všechny lidi umlčeli, kameny na cestě budou provolávat Bohu slávu.

No a tak když viděli, že to není nic platné, tak Jana s Petrem zase propustili. To víš, že jim teď budou znepříjemňovat život. Kdykoliv je můžou zase sebrat a šoupnout na 24 hodin do chládku. Možná by taky mohli Petrovi zakázat Jeruzalém. Ale představ si, nic z toho nepomohlo. Apoštolé se nenechali zastrašit. Petr a Jan se znovu pustili do práce a opět začali kázat. Víš, co dokonce řekl Petr radě? „Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás, a ne jeho.“ Ti museli být vzteky fialoví.

Teofilos vstal, aby si dolil do hrnečku čaj. „To vypadá přece skvěle. Jestlipak bych byl takhle statečný. Občas si říkám, co všechno bych pro Ježíše udělal. Ale pak, když slyším ty úsměšky u nás v práci… Ale – co mi to ten Lukáš chtěl zatajit?“

II. LIDÉ SE PŘIDÁVAJÍ K CÍRKVI A MAJÍ VŠE SPOLEČNÉ

Návrat apoštolů spustil hotovou lavinu. Začali přicházet noví a noví lidé, kteří se předtím vůbec neznali. Ale nejen to – aniž by jim kdokoliv něco přikazoval, začali k apoštolům přinášet svůj majetek. Kdokoliv někdo potřeboval, tak mu druhý ochotně přispěl na pomoc. Nikdo neříkal: To je moje, na to nesahej. Nejlepší na tom bylo, že nikdo neměl nedostatek a nouzi. Každý dostával tolik, kolik potřeboval. A nebyli to jenom lidi z Jeruzaléma nebo z okolí. Třeba Josef z Kypru (říká se mu tady Barnabáš), levita, měl pole, prodal je, peníze přinesl a položil před apoštoly.

Teofilos opět odložil dopis a zamyslel se. Připomněla se mu Ježíšova slova: „Nemějte starost a neříkejte: Co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? Po tom všem se shánějí pohané. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete. Hledejte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.“ To by bylo krásné. Žít bez starostí. Ale jde to? Nebo zbavit se všeho majetku a rozdat ho druhým. To by bylo krásné gesto. Ale kde by potom bydlel? A pak si vzpomněl na Ježíše – ten neměl ani pořádnou střechu nad hlavou, pořád tady byl pro druhé lidi, úplně svobodný. Ale jak skončil – no přece na kříži. Na každou myšlenku napadlo Teofila hned nějaké to ale. Nevěděl si rady a tak radši vzal Lukášův dopis a četl dál.

III. ANANIÁŠ A SAFIRA ZKLAMOU DŮVĚRU

Milý Teofile, možná si teď říkáš, jak to všechno vypadá krásně a bez chybičky. Ale jednoho dne přišel za apoštoly člověk, který se jmenoval Ananiáš. Měli tady v Jeruzalémě i s manželkou Safirou nějaké pozemky a prodali je. Ananiáš přinesl peníze a položil je před apoštoly. Všechno vypadalo stejně, jak to udělali už i jiní před ním. Ale najednou se zvedl apoštol Petr a řekl: „Ananiáši, jsou to všechny peníze, které jste za to pole dostali?“ Ananiáš se napřed lekl, ale pak se začal dušovat. „Na mou duši – to je opravdu všechno, co jsem za to pole dostal. Fakt! Přísámbohu!“ Apoštol Petr si ho smutně prohlédl a řekl: „Ty jsi to, Ananiáši, vůbec nepochopil. Bohu nemůžeš patřit jenom napůl. Nejde přece o tvoje pole. Mohl sis je klidně nechat, mohl sis nechat i ty peníze, které jsi za ně dostal, nebo je utratit podle svého uvážení. Ale ty jsi chtěl spoléhat trochu na Boha a trochu na své peníze. A proto jsi část přinesl a část schoval. A to je lež. Nelhal jsi lidem, ale Bohu!“ Ananiáš ještě otevřel ústa, pak zalapal po dechu, chytil se za srdce a skácel se k zemi. Mladší bratři přiskočili, aby mu pomohli, ale už bylo pozdě. Ananiáš byl mrtev. Odnesli ho, aby ho pohřbili.

Asi za tři hodiny přišla Safira, Ananiášova žena. Nevěděla, co se mezitím stalo. I jí se apoštol zeptal, jestli to myslí vážně, jestli opravdu chce patřit k církvi se vším všudy, jestli si to dobře rozmyslela. „Pověz mi, prodali jste to pole opravdu za tolik, kolik Ananiáš přinesl?“ A tu zalhala i Safira: „Ano, to je všechno, co máme.“ Apoštol Petr jí odpověděl: „Slyšíš za dveřmi kroky? To se vracejí ti, kteří pochovali tvého muže? Teď odnesou i tebe.“ Safira se hned skácela u jeho nohou a zemřela. Když ti mládenci vstoupili dovnitř, byla už mrtvá. Vynesli ji a pohřbili k jejímu muži.

Víš, Teofile, radši bych Ti to vůbec nenapsal. Mrzí mě, že se to stalo. Mrzí mě, že ani nové společenství nebylo dokonalé. Ale i to musíš vědět. To je často největší problém: vydat se Bohu docela a nemyslet na zadní vrátka. Ale taky mě mrzí, že už jsme neměli čas, abychom si to s Ananiášem a Safirou vysvětlili, abychom se spolu s nimi učili, co je to skutečná důvěra.
Tvůj Lukáš

IV. MŮŽE VŮBEC NĚKDO ODEVZDAT VŠECHNO?

Teofilos sklonil dopis a ruce se mu třásly. Myslel na všechna ta svoje „ale“, která obvykle Bohu předkládal místo důvěry. Vždyť se chová úplně stejně jako Ananiáš se Safirou. Ano, chci jít za Bohem, chci mu všechno odevzdat, ale... Chci mít rád lidi kolem sebe bez výhrad a bez podmínek, ale... Chci se spolehnout, že Bůh mi dá k životu to, co potřebuji, ale... A pak si znovu vzpomněl na Ježíše. Napadlo ho – on vydal všechno, nejen svůj majetek, nejenom svoje povolání, ale i svojí budoucnost a nakonec i svůj život. Pro druhé. Pro nás. Pro mě. – A Teofilos se modlil:

Bože, nejsem dokonalý a vím, že vždycky budu tvým dlužníkem. Neumím se na tebe spolehnout úplně a beze zbytku. Ale chci se to s tebou učit. Vím, že tvoje láska je větší než můj strach. Dopřej mi čas, abych směl žít čím dál víc svobodně z tvé lásky a čím dál méně být otrokem svého strachu. Amen.

10. náměty k rozhovoru

Víte, kdo je to pokrytec? Co to je povrchnost? Jde dělat věci jen jako? Napůl? Vidí do nás Pán Bůh? Jaký život je Pánu Bohu milý? Je někdo z nás dokonalý? Co se dá dělat, když nás naše nedokonalost "dostihne" - když děláme chyby, když se proviníme? Zatloukat x vyznávat?

11. A ještě se ohlédněte...

Je dobré vytyčit si několik bodů / témat, které chcete zdůraznit. A těch se držet. Aby se příběh o Ananiášovi a Safiře nestočil k přísloví "Kdo chce kam, pomozme mu tam". Příběh někdy svádí ke sklouznutí k moralizování. A to by skutečně nemělo být cílem. Oporou může být vyznavačská modlitba na konci vyprávění. Spoléhání se na Pána Boha celým životem vyžaduje velkou důvěru a odvahu. A k tomu je potřeba se povzbuzovat mezi sebou navzájem, ale i modlitbami.

Odkaz na pracovní list

06 Annaniáš a Safíra

Odkaz na píseň

Nové přikázání (BTS88)

Za ty, kdo hladem trpí a bídou (EZ621)

Ó náš milý Bože, povstali jsme z lože

Není lepší na tom světě (BTS8)

Pane Bože, prosíme tě (BTS32)

V sjití tomto pravme sobě, jaká radost v Páně domě

Kdo na kolenou klečí, vídá dál

Ty i já (SV406)

Milosrdný samaritán (SV405)

Prosím tebe, Pane Bože (EZ222)

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Skutky

Biblický odkaz (kat)

Skutky 4,23–37

Skutky 5,1–16